

IVO MIŠUR

Utjecaj poplave na lokalne izbore u Metkoviću 2013. godine

Sažetak: U radu će se analizirati utjecaj poplave Neretve iz 2013. godine na izborni ciklus u Metkoviću. S obzirom da su slična istraživanja rađena u Njemačkoj i Češkoj utvrditi će se u kolikoj mjeri je poplava utjecala na lokalne izbore na način da će se analizirati izborni rezultati po biralištima odnosno dijelovima grada koji su bili ugroženi poplavama s onima gdje je glasalo stanovništvo koje nije osjetilo negativne posljedice porasta vodostaja Neretve. Također će se na temelju dostupnih podataka istražiti koliko je prirodna katastrofa koja je zahvatila Metković neposredno pred izbore 2013. godine utjecala na izlaznost glasača. Postaviti će se dvije hipoteze o izlaznosti i utjecaju na izborne rezultate koje će se provjeriti hi-kvadrat testom.

Ključne riječi: Metković, lokalni izbori, poplave, 2013., prirodna katastrofa, Neretva

Abstract: The paper will analyze the impact of the Neretva flood from 2013 on the election cycle in Metković. Since the similar research has been conducted in Germany and the Czech Republic, it will be determined the extent to which the flood affected local elections by analyzing election results in polling stations and parts of the city affected by floods with those who did not vote. negative consequences of rising Neretva water levels. Based on available data, it will also be investigated to what extent the natural disaster that struck Metković just before the 2013 elections affected voter turnout. Two hypotheses about turnout and impact on election results will be set to be tested by a chi-square test.

Key words: Metković, local elections, floods, 2013., natural disaster, Neretva river

Uvod

Metković je grad u sastavu Dubrovačko-neretvanske županije koji se nalazi u blizini granice Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Prvi put se spominje 1422.

godine. Naselje se najprije počelo razvijati na obroncima brda Predolca u čijem podnožju protječe rijeka Neretva. Krajem 19. stoljeća austro-ugarske vlasti su usmjerile tok rijeke i produbile korito čime je Neretva postala plovna do Metkovića. Spomenuti radovi će imati veliki značaj za daljnji razvoj grada koji postaje riječna luka. Grade se i kopnene prometnice (željeznica te cesta Metković-Mostar). Tijekom druge polovice 20. stoljeća zabilježena je nagla urbanizacija te ubrzano doseljavanje stanovništva iz okolnih naselja. Tijekom tog razdoblja dolazi do razvoja grada na desnoj obali Neretve gdje su dotada bile samo poljoprivredne površine.

Tijekom cijelog 20. stoljeća stanovništvo Metkovića suočavalo se sa poplavama Neretve od kojih su neke bile katastrofalnih razmjera (1934.,1937.,1950.,1959. i 2010.). Tijekom poplava nije bilo ljudskih žrtava, ali je vodena stihija nanosila velike štete na poljoprivrednim kulturama. Stradavali su i stambeni objekti. Glavni uzroci poplava su višednevne obilne oborine uz povećano ispuštanje vode iz akumulacijskih hidrocentrala na području Bosne i Hercegovine, posebice HE Jablanica. Važan faktor u plavljenju je i podizanje razine mora koji usporava otjecanje Neretve prema ušću. Na desnoj obali Metkovića poplave nastaju ulijevanjem Neretve u njezin pritok Norin odnosno povratkom vodotoka iz Neretve u Norin. Podzemna vrela te prodor vode kroz kanalizacijski sustav uzrok su plavljenja lijeve strane Metkovića.¹ Vodostaj Neretve u Metkoviću se redovno mjeri od 1934. godine.

Desna strana Metkovića je uvijek bila višestruko ugroženija od lijeve strane. Na izgradnju nasipa za obranu od poplave čekalo se pedesetak godina od izrade nacрта. Prva faza je završena 2016. godine. Preostali dio nasipa koji bi trebao braniti desnu stranu Metkovića treba biti sagrađen u Bosni i Hercegovini. Republika Hrvatska je 2020. godine donirala četiri milijuna kuna za dovršetak nasipa u Gabela Polju.²

Metodologija rada

Cilj ovog rada je istražiti utjecaj katastrofalne poplave iz 2013. godine na rezultate lokalnih izbora kroz testiranje dvaju hipoteza. Prva hipoteza glasi da je izborna izlaznost manja na područjima koja su zahvaćena prirodnim katastrofama. Hi-kvadrat testom će se utvrditi da li postoji značajna statistička razlika u izlaznosti na birališta na desnoj (pogođenoj poplavom) i birališta na lijevoj strani grada.

¹ Ljubić 2010, 2.

² Caportal 2020.

Druga hipoteza tvrdi da je poplava koja se dogodila dva mjeseca prije izbora utjecala na rezultate odnosno da je uzrokovala veći pad potpore dotadašnjem gradonačelnika Stipi Gabriću Jambi i gradskoj vlasti u dijelovima grada koji su bili značajnije zahvaćeni poplavom od onih koji nisu. Desna obala Metkovića koja obuhvaća stanovništvo grada koje glasuje isključivo na četiri izborna mjesta nije imala riješeno pitanje obrane od poplava sve do prije nekoliko godina. Upravo zato kada se govori o štetama od poplave na stambenim objektima gotovo je isključivo riječ o onima na desnoj obali Metkovića. Ukoliko je hipoteza točna Jambo je u postotcima izgubio više glasova na desnoj (ugroženoj) strani Metkovića, nego li na lijevoj. Kako bi se potvrdila ili opovrgla ova teza provesti će se hi-kvadrat test te ispitati postoji li značajna statistička razlika u Jambinim rezultatima u prvom krugu na desnoj i lijevoj strani. Isto će se provesti za njegove rezultate u drugom krugu.

$$X^2 = \sum_{i=q}^r \sum_{j=1}^c \frac{(O_{i,j} - E_{i,j})^2}{E_{i,j}}$$

Slika 1: Formula hi-kvadrat testa

Rijeka Neretva je i administrativna granica biračkih mjesta. Tako je onemogućeno da na biralištu glasaju građani koji žive i imaju prijavljeno prebivalište na drugoj strani grada. Zbog ove stroge podjele moguće je pristupiti analizi izbornih rezultata stanovništva koje je bilo ugroženo poplavom i onoga koje nije pretrpjelo štete te tako utvrditi da li je prirodna katastrofa utjecala na izbore. Glasovi s birališta s desne i oni s lijeve strane u analizi će se tretirati kao nezavisni uzorci. Predizborne ankete u Metkoviću nisu provedene ni za vrijeme kampanje niti prije poplave te nije moguća analiza javnog mnijenja u mjesecima prije izbora. Prije analize metkovskih rezultata 2013. godine, ukratko će se prezentirati suvremene analize utjecaja poplava na izbore u Hrvatskoj i nekim drugim zemljama.

Utjecaj poplava na izbore u drugim krajevima

Dosadašnja istraživanja pokazala su da prirodne katastrofe mogu utjecati na javno mnijenje o vladajućima. Kad su birači suočeni s poteškoćama, makar oni bili rezultat više sile, skloniji su negativnoj percepciji vlasti bez obzira što ne mogu racionalno

objasniti svoj stav.³ Ferejohn smatra da se tzv. racionalno glasovanje na izborima temelji na nagrađivanju odnosno kažnjavanju vladajućih.⁴ Postoji teorija da prilikom velikih katastrofa dolazi do manjka resursa te nezadovoljstva njihovom podjelom među stanovništvom koje krivca traži u vrhu distribucijskog lanca-političkoj vlasti.⁵

Znanstvenici su navedene teorije testirali na primjeru poplava u srednjoj Europi iz 2002. godine. Vodena katastrofa je napravila veliku materijalnu štetu tamošnjem stanovništvu. U Češkoj su iste godine održani izbori. Statistička analiza izbora pokazala je da neviđene poplave nisu imale značajnijeg utjecaja na lokalne izbore.⁶ Analiza ovih izbora otkrila je drugu zanimljivost. Poplave su naime uzrokovale smanjenu izlaznost na izbore na zahvaćenim područjima što je potvrđeno na saveznim i pokrajinskim izborima u Njemačkoj iste godine.⁷

Ekohistorija kao znanost o utjecaju prirode na društvene i povijesne procese još nije dovoljno razvijena u zemljama zapadnog Balkana te su znanstvena istraživanja političkih posljedica prirodnih katastrofa na ovom području još rijetka. Jedno od njih je provedeno nakon katastrofalnih poplava koje su u proljeće 2014. godine poharale Hrvatsku, Srbiju te Bosnu i Hercegovinu. Bila je to najgora poplava ikad zabilježena na predmetnim područjima. Uzrok su bile velike količine padalina koje su prouzročile rekordne vodostaje. Velika količina vode koja je dotekla 15. travnja se povećavala do 17. svibnja kada je Sava je probila nasipe kod Rajevog Sela i Račinovaca. Tijekom dana nasipi su popustili u BiH, a dva dana poslije u Srbiji. Vodena stihija odnijela je šezdeset dvije ljudske žrtve, pola milijuna ljudi je ostala bez krova nad glavom, a štete su procijenjene na više milijardi dolara.⁸ Bovan i suradnici su nekoliko godina poslije proveli istraživanje o utjecaju poplava iz 2014. godine na predsjedničke izbore u Hrvatskoj koji su održani iste godine te na parlamentarne izbore godinu poslije. U fokusu istraživanja bili su rezultati izbora u Brodsko-posavskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji jer su na predmetnim područjima štete uzrokovane vodenom stihijom bile najveće. Postavljene su dvije osnovne teze koje su ispitala da li su birači u zahvaćenim područjima "kaznili" vlasti radi poplava te je li financijska pomoć koju su nadležni osigurali imala utjecaja na biračko tijelo. Izborni rezultati

³ Bartels 2016, 45.

⁴ Ferejohn 1986, 7.

⁵ Chang / Berdiev 2015, 1801.

⁶ Potluka / Slavíková 2010, 14.

⁷ Rudolph / Kuhn 2018, 11.

⁸ Savacommission 2014.

uspoređeni su sa prethodnim izborima iz 2009. odnosno 2011. godine. Analiza je pokazala da poplave u Hrvatskoj 2014. godine nisu imale većeg utjecaja na rezultate predsjedničkih izbora iste godine, kao ni na parlamentarne izbore godinu poslije. Rezultati izbora na zahvaćenim područjima nisu se razlikovali od rezultata na područjima koje nije poharala poplava.⁹

Za razliku od Hrvatske u BiH i Srbiji nisu provedene sustavne analize koje bi dokazale uzročno-posljedične veze izbornih rezultata sa poplavom iz 2014. godine. Srbijanski premijer Vučić koji je vlast preuzeo u travnju netom prije katastrofa uspio je krivnju prebaciti na prijašnje vlade i dugogodišnje zanemarivanje problema. Vladajući su u narednom periodu obnovu poplavljenih područja iskoristili za vlastitu promociju te su pobijedili na idućim izborima koji su održani 2018. godine. Vlasti u BiH su imale puno nezahvalniju situaciju od susjedne Srbije jer su izbori bili predviđeni u listopadu 2014. godine. U Republici Srpskoj koja je bila najviše zahvaćena poplavama poražen je kandidat vladajuće stranke.¹⁰ Iako postoji potencijal za istraživanje nije provedena detaljnija analiza utjecaja poplava na izbore u BiH. Prije analize lokalnih izbora održanih 2013. godine u gradu Metkoviću gdje je nakon dugo godina poražen dotadašnji gradonačelnik Stipe Gabrić Jambo sažeto će se prezentirati izborni ciklusi u ovom gradu od uvođenja demokracije.

Lokalni izbori u Metkoviću od 1993. do 2013. godine

Na prvim demokratskim izborima lokalne razine koji su održani 1993. godine u Metkoviću je pobijedila Hrvatska demokratska zajednica osvojivši 47,50% glasova. Značajan postotak ostvarile su stranke HKDS sa 23,92% i HSLŠ sa 20,01%. Biral se trinaest vijećnika, a izlaznost je iznosila 61,65%. Na izborima 1997. godine pobjeđuje Nezavisna gradska lista na čelu sa Stipom Gabrićem Jambom sa 34,82% glasova te osvaja dvanaest vijećničkih mjesta. Lista HDZ-a je dobila 33,04% ukupnih glasova, ali tek devet mjesta u gradskom vijeću. Pobjednici nezavisne liste ubrzo pristupaju HDZ-u koji formira vlast te novi gradonačelnik postaje Stipo Gabrić Jambo.¹¹ Izlaznost na ovim izborima bila je rekordnih 68,94%. Metkovski HDZ na čelu s Jambom

⁹ Bovan i dr. 2018.

¹⁰ Szpala 2014.

¹¹ Stipe Gabrić Jambo, bivši metkovski gradonačelnik i poduzetnik, po struci magistar agronomije. Gradonačelnik je postao 1997. te je dužnost obnašao do 2013. godine pobijedivši na ukupno pet lokalnih izbora. U jednom mandatu je bio saborski zastupnik, a trenutno je gradski vijećnik.

ponovno pobjeđuje na izborima 2001. godine osvojivši 50,18% te jedanaest mjesta u vijeću. Na ovim izborima je SDP ostvario dosad najbolji rezultat u Metkoviću te je s 12,44% bio druga stranka na izborima, osvojivši dva vijećnička mjesta. Krajem lipnja 2004. dolazi do unutarstranačkih previranja u metkovskom HDZ-u te Vlada RH raspušta Gradsko vijeće grada Metkovića i imenuje povjerenika koji ima dužnost da u roku od 60 dana organizira lokalne izbore. Rok nije ispoštovan jer su izbori održani 3. listopada. Izlaznost je bila 55,56%. Uvjerljivo je pobijedila Nezavisna lista dotadašnjeg gradonačelnika Stipa Gabrića Jambe sa 58,19%. HDZ je dobio svega 26,69%. Jambo je treći put izabran za gradonačelnika Metkovića. Svoju vlast utvrđuje 2005. osvojivši 51,50% glasova. Broj mjesta njegove liste ostaje isti kao u prethodnom sazivu te s jedanaest vijećnika suvereno vodi grad. HDZ je sa 22,93% dobio pet mjesta u vijeću. Izlaznost je bila 57,04%. U međuvremenu Jambo sa svojim vijećnicima pristupa HSS-u. Na izborima 2009. godine prvi put se uvodi izravan izbor gradonačelnika i njegovih zamjenika. Koalicija HSS-HSLS-HNS-HSU-SU na čelu s Jambom pobjeđuje sa 50,30% te dobiva devet mjesta u vijeću. HDZ je drugi sa 41,02% te sedam mjesta. U izravnom izboru za gradonačelnika pobjeđuje Jambo u prvom krugu sa 55,84% porazivši HDZ-ovu kandidatkinju. Izlaznost je bila 62,60%.¹²

Glavna oporbena stranka HDZ nije ozbiljnije ugrozila dominaciju nezavisne liste od 2001. do 2009. godine. Druge oporbene stranke dobivale su beznačajan broj glasova i osvajale po jedno vijećničko mjesto. U prosincu 2012. godine predstavljena je nezavisna lista "Most" pod vodstvom Bože Petrova¹³ koja je dobila medijsku pažnju izvan lokalnih okvira. Kampanju su započeli konferencijom za novinare pola godine prije izbora. Okosnica kampanje bio je MOST-ov program u kojem su ukratko opisani projekti koje namjeravaju ostvariti do 2021. godine te kritika dotadašnjeg gradonačelnika za navodne malverzacije¹⁴.

¹² Metkovski vjesnik, 2013, 21-23.

¹³ Božo Petrov, predsjednik Mosta nezavisnih lista, po struci psihijatar. Nakon pobjede na lokalnim izborima 2013. godine obnašao je dužnost gradonačelnika Metkovića. Nakon parlamentarnih izbora 2015. godine postaje potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske. Nakon parlamentarnih izbora 2016. izabran je na funkciju predsjednika Hrvatskoga sabora na kojoj je bio do 5. svibnja 2017. Trenutno je saborski zastupnik.

¹⁴ Unatoč medijskim natpisima i prozivanjima oporbe uslijed nedostatka dokaza nije podignuta niti jedna optužnica protiv Jamba.

Poplava kao tema predizborne kampanje 2013. godine

Problemi za Metkovce u izbornoj 2013. godini počeli su krajem ožujka. Na vodomjernoj stanici je 30. ožujka 2013. izmjereno 197 cm. Idući dan Neretva je porasla na 232 cm. Vodostaj je 2. travnja dosegao 346 cm srednjeg dnevnog maksimuma. Tijekom dana je dosegao vrlo visoku razinu od 349 cm. Prema protokolu su proglašene redovne mjere obrane od poplava. Neretva je ispod tri metra vodostaja "pala" tek 5. travnja. Tijekom redovnih mjera obrane bila su poplavljena polja na desnoj strani Metkovića. Voda je prodrla u nekoliko desetaka stambenih objekata u nekoliko ulica, a oko petsto objekata je bilo ugroženo.¹⁵

Desetak dana nakon povlačenja vode s poplavljenih područja novoformirana oporbena stranka započinje predizbornu kampanju te objavljuje drugi broj svog glasila *Glas za Most*. Tema broja bile su poplave, a na početnoj stranici je bio naslov: *Desna strana grada od vlasti zaboravljena s komentarom Na žalost u dijelu Neretve na desnoj strani grada Metkovića i danas je na snazi izreka Neretva od Boga prokleta*. Na prve dvije stranice s velikim fotografijama poplavljenih ulica za katastrofu se optužuje aktualna vlast. **Šest tisuća primjeraka je besplatno podijeljeno po gradu.**

Jambo je kao odgovor na MOST-ove kritike izdao knjižicu *Zlatnih godine zajedničkih uspjeha* u kojoj je pobrojao sve završene projekte i elaborirao svoje gradonačelničke mandate. Za neriješeno pitanje obrane od poplava desne strane Metkovića ukazivao na administrativne zapreke koje prijašnje vlasti nisu riješile.¹⁶ Druge oporbene stranke pored MOST-a koji je dobio pažnju ne samo lokalnih već i medija na državnoj razini nisu bile zastupljene u praćenju kampanje.

¹⁵ Soldo 2013.

¹⁶ Lučin 2010.

Slika 2. Naslovnica stranačkog glasila *Glas za Most*

Utjecaj poplava na lokalne izbore 2013. godine

Izbori za gradsko vijeće te gradonačelnike i njihove zamjenike održani su 19. svibnja 2013. Grad Metković je na ovim izborima bio podijeljen na trinaest biračkih mjesta. Jedanaest ih se nalazilo unutar grada dok su dva zasebna biračka mjesta formirana u prigradskim naseljima Vid i Prud¹⁷. Sedam birališta nalazilo se na lijevoj obali grada (Gradsko kulturno središte, Općinski sud1, Općinski sud 2, Zgrada političkih stranaka, P. Krešimira IV, Salon namještaja "Anaid" 1 i Salon namještaja "Anaid" 2), dok su na desnoj strani građani birali na četiri mjesta (Državni arhiv, Kneza Branimira, OŠ Don Mihovila Pavlinovića 1 i OŠ Don Mihovila Pavlinovića 2).

Iako su istraživanja u Češkoj i Njemačkoj ukazivala na manju izlaznost na područjima pogođenima poplavama i prirodnim katastrofama, na lokalnim izborima u Metkoviću 2013. godine ovo se nije dogodilo. Čak štoviše, u usporedbi sa prethodnim lokalnim izborima 2009. godine kada je glasalo 62,60% birača, izlaznost je u godini poplave bila veća te je iznosila 67,48%. Usporedimo li izlaznost desne strane Metkovića koja je više stradala od lijeve dolazi se do skoro identičnih postotaka. Na biralištima lijeve strane izašlo je 67,24% registriranih birača dok je na desnoj obali Metkovića izlaznost bila 67,62%.¹⁸

Provedena je analiza izborne izlaznosti područja ugroženih poplavom (desna strana) i onih na lijevoj strani Neretve.

H_0 – poradi prirodne katastrofe izlaznost na desnoj strani Neretve je bila manja nego na lijevoj strani

H_1 – prirodna katastrofa nije utjecala na izlaznost na desnoj strani Neretve

Hipoteza je testirana hi-kvadratom testom.

Tablica 1: Izlaznost na izbore u prvom krugu 2013.: usporedba rezultata glasanja na izbornim mjestima na lijevoj i desnoj strani Metkovića

	Izašlo	Nije izašlo	Ukupno
Lijeva strana	4948	2549	7497
Desna strana	3448	1763	5211

¹⁷ Ova dva biračka mjesta nisu analizirana unutar ovog istraživanja pošto se ne nalaze unutar naselja Metković te ne mogu ući u geografsku podjelu na lijevu i desnu stranu Metkovića

¹⁸ "Službeni rezultati izbora za gradonačelnika 2. lipnja 2013." Metkovic.hr, 02.06.2013. (05.10.2020) u daljnjem tekstu (SRIG 2013).

Tablica 2: Hi-kvadrat test izlaznosti na izbore u prvom krugu 2013.: usporedba rezultata glasovanja na izbornim mjestima na lijevoj i desnoj strani Metkovića

	Izašlo	Nije izašlo	Ukupno
Lijeva strana	4948 (4953.16) (0.01)	2549 (2543.84) (0.01)	7497
Desna strana	3448 (3442.84) (0.01)	1763 (1768.16) (0.02)	5211
Ukupno	8396	4312	12708

Hi-kvadrat iznosi 0.0387. Vrijednost P je 0.844047. Nije značajna statistička razlika za vjerojatnost $p < 0.05$. Sa Yatesovom korekcijom hi-kvadrat iznosi 0.0316. Vrijednost p je 0.858979. Nije značajna statistička razlika za vjerojatnost $p < 0.05$. Zaključuje se da su građani iz ugroženih područja (desna strana Metkovića) u jednakoj mjeri izašli na birališta kao i oni kojima poplava nije nanijela štetu (lijeva strana Metkovića), odnosno da poplava nije utjecala na izbornu izlaznost.

Na izborima za Gradsko vijeće pobijedila je Nezavisna lista MOST prikupivši 46,25% odnosno 4.197 glasova. Lista HSS-a dotadašnjeg gradonačelnika Stipa Gabrića Jambe osvojila je 27,20% (2.468 glasova), a koalicija HDZ, HSP AS, HSU, HSLS i A-HSP 19,24% odnosno 1.746 glasova.¹⁹

Tablica 3: Broj osvojenih glasova Stipe Gabrića Jambe u prvom (J1) i drugom krugu (J2) te Bože Petrova (P1 i P2) na biralištima na lijevoj obali Metkovića 2013. godine²⁰

	J1	J1	P1	P1	J2	J2	P2	P2
Gradsko kulturno središte	141	36.53%	151	39.12%	127	35.67%	227	63.76%
Općinski sud	210	30.48%	324	47.02%	236	34.50%	439	64.18%
Općinski sud	260	23.21%	579	51.70%	275	24.27%	849	74.93%
Zgrada političkih stranaka	260	45.45%	228	39.86%	236	43.46%	298	54.88%
P. Krešimira IV. (Blažević)	178	24.83%	360	50.21%	161	23.44%	521	75.84%

¹⁹ SRIG 2013.

²⁰ SRIG 2013.

Salon namještaja "Anaid"	287	30.47%	447	47.45%	301	32.19%	627	67.06%
Salon namještaja "Anaid"	119	19.35%	338	54.96%	126	20.66%	476	78.03%
Ukupno	1455	28.86%	2427	48.15%	1462	29.84%	3437	70.16%

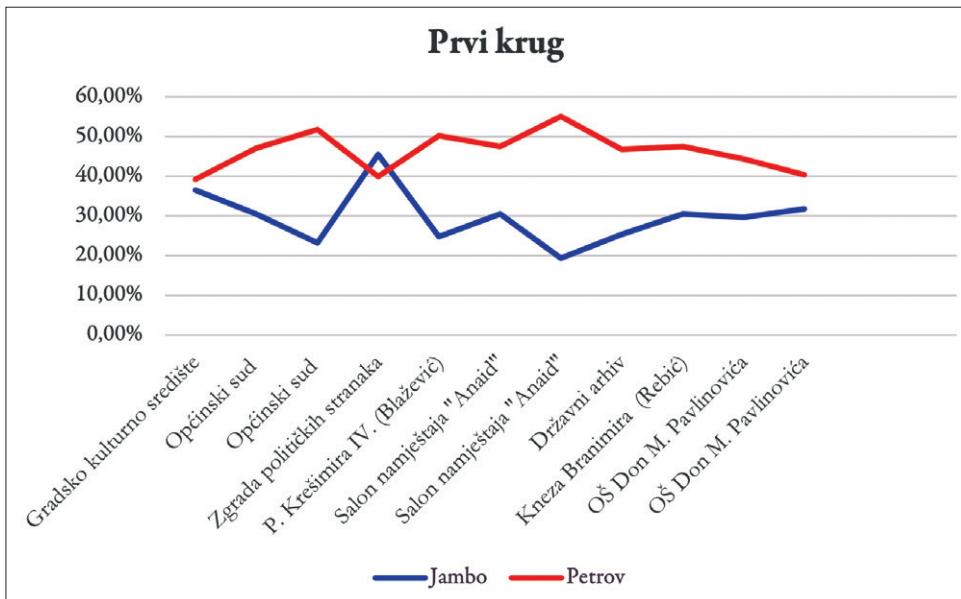
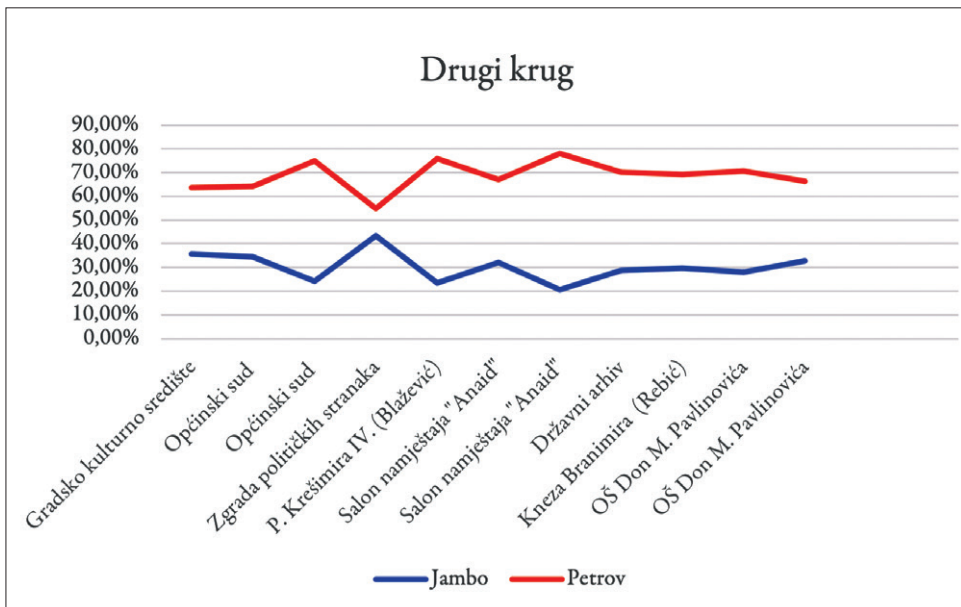
Tablica 4: Broj osvojenih glasova Stipe Gabrića Jambe u prvom (J1) i drugom krugu (J2) te Bože Petrova (P1 i P2) na biralištima na desnoj obali Metkovića 2013. godine²¹

	J1	J1	P1	P1	J2	J2	P2	P2
Državni arhiv	266	25.36%	490	46.71%	293	28.67%	716	70.06%
Kneza Branimira (Rebić)	300	30.46%	467	47.41%	283	29.76%	659	69.30%
OŠ Don M. Pavlinovića	199	29.57%	298	44.28%	185	27.99%	467	70.65%
OŠ Don M. Pavlinovića	260	31.82%	330	40.39%	268	32.92%	539	66.22%
Ukupno	1025	29.09%	1585	44.98%	1029	30.18%	2381	69.82%

Na izborima za gradonačelnika MOST-ov kandidat Božo Petrov je u prvom krugu dobio 45,78% ili 4.263 glasa. Drugi krug izborio je Gabrić Jambo sa 30,37% odnosno 2.828 glasova, a treće mjesto pripalo je kandidatu koalicije predvođene HDZ-om koji je dobio svega 16,74%. Na lijevoj obali Neretve za dotadašnjeg gradonačelnika je glasovalo 28,86% Metkovaca, a Petrov je zadobio povjerenje 48,15% birača. Desna strana Metkovića je također pretežno glasala za Petrova (44,98%), a Jambo je osvojio 29,09%. Ukupno je za Jambu glasalo 29,29% birača, a za MOST-ova kandidata 44,16%. Razlika između Petrova i Jambe na lijevoj strani Metkovića iznosila je 19,28%, a na desnoj obali 15,89% u korist Petrova. Najveća razlika zabilježena je na biralištu Salon namještaja Anaid 2, čak 35,61%. Najmanja razlika bila je na biralištu Gradsko kulturno središte. Petrov je ovdje pobijedio Jambu za 2,59% glasova.²²

²¹ SRIG 2013.

²² SRIG 2013.

Slika 3: Usporedba osvojenih glasova u prvom krugu²³Slika 4: Usporedba osvojenih glasova u drugom krugu²⁴

U prvom krugu izbora za gradonačelnika Jambo je pobijedio jedino u prigradskim naseljima Vid i Prud te na jednom biračkom mjestu na lijevoj obali Neretve (Zgrada

²³ SRIG 2013.

²⁴ SRIG 2013.

političkih stranaka) gdje je dobio 5,59% više glasova od Petrova. Na ostatku birališta osvojio je od 19,35% do 36,53% glasova. Jambo je u gradu dobio više glasova u izborima za gradonačelnika nego što je njegova lista dobila za gradsko vijeće. Razlika je zabilježena na svim biralištima te je iznosila od 2,67% na biračkom mjestu "Državni arhiv" do maksimalnih 5,72% na biralištu P. Krešimira IV. Na izborima 2009. godine zabilježena je slična situacija. Pretpostavka je da je riječ o manjem dijelu tradicionalno desnijih birača koji su na listi za gradsko vijeće zaokružili listu HDZ-a, a za gradonačelnika ipak birali Jambu. Disproporcija je nastala razlazom Jambe i HDZ te uvođenjem odvojenog glasovanja za gradonačelničko mjesto i gradsko vijeće.²⁵

Petrov je na čak tri birališta osvojio natpolovičnu većinu već u prvom krugu. Riječ je o biralištima na lijevoj obali Neretve (Općinski sud 2- 51,70%, P. Krešimira IV.-50,21% i Salon namještaja "Anaid" 2 - 54,96%). Rezultati na ostalim biralištima unutar grada kreću se od minimalnih 39,12% do 47,02%. U prigradskim naseljima je glavni oporbeni kandidat ostvario najslabiji rezultat osvojivši tek 19,46% u Prudu, a 25,50% u Vidu. Ako se uspoređi potpora po obalama vidljivo je da je Petrov u prvom krugu dobio 48,15% glasova na lijevoj strani Metkovića, a na desnoj 44,98%.²⁶

Usporede li se Jambini rezultati izbora prvog kruga iz 2009. i 2013. godine vidljivo je da je pad podrške ravnomjerno raspoređen po svim biralištima odnosno kvartovima u Metkoviću. Gubitak potpore varirao je od 20 do 30% po biračkim mjestima. Najmanje birača je izgubio na biralištu P. Krešimira IV. Tamo je 2009. godine dobio 290 (44,55%), a četiri godine poslije 178 glasova (24,83%) što je gubitak od 19,72%. Na glasačkom mjestu Gradsko kulturno središte razlika je iznosila 29,64%, odnosno 2009. godine je osvojio 66,17%, a 2013. tek 36,53% glasova birača²⁷.

Tablica 5: Usporedba potpore Stipu Gabriću Jambi na izborima 2009. i 2013. godine na biralištima na desnoj strani Metkovića

	J2013	J2013	J2009	J2009	J2009-J2013	J2009-J2013
Državni arhiv	266	25.36%	472	52.56%	206	27.20%
Kneza Branimira (Rebić)	300	30.46%	447	52.96%	147	22.51%

²⁵ SRIG 2013.

²⁶ SRIG 2013.

²⁷ SRIG 2013.

OŠ Don M. Pavlinovića	199	29.57%	348	50.95%	149	21.38%
OŠ Don M. Pavlinovića	260	31.82%	465	58.49%	205	26.67%
UKUPNO DESNA STRANA	1025	29.09%	1732	53.79%	707	24.70%

Napomena: J: Jambo, 2013=Osvojeni glasovi u prvom krugu 2013. godine, 2009=broj osvojenih glasova 2009. godine²⁸

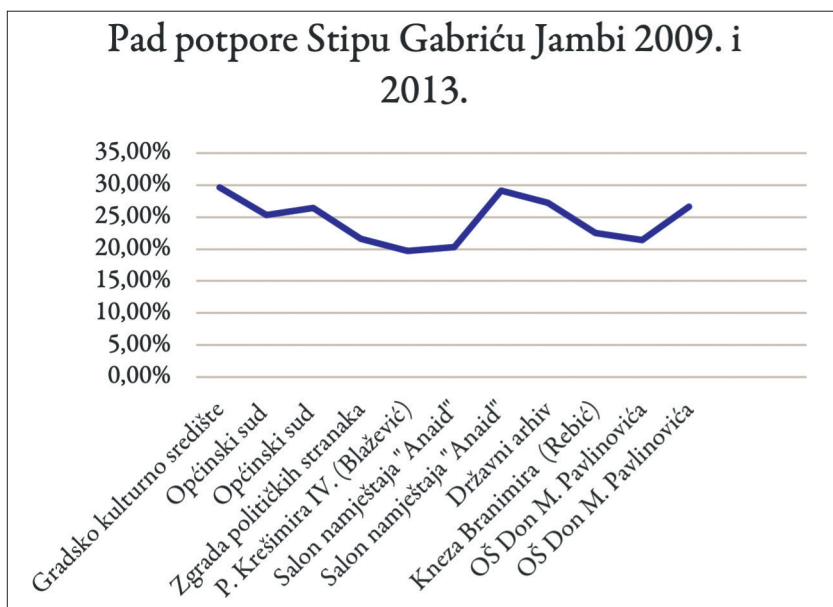
Tablica 6: Usporedba potpore Stipu Gabriću Jambi na izborima 2009. i 2013. godine na biralištima na lijevoj strani Metkovića

	J1	J1	J2009	J2009	J2009-J1	J2009-J1
Gradsko kulturno središte	141	36.53%	264	66.17%	123	29.64%
Općinski sud	210	30.48%	414	55.80%	204	25.32%
Općinski sud	260	23.21%	535	49.68%	275	26.46%
Zgrada političkih stranaka	260	45.45%	383	67.08%	123	21.62%
P. Krešimira IV. (Blažević)	178	24.83%	290	44.55%	112	19.72%
Salon namještaja "Anaid"	287	30.47%	468	50.76%	181	20.29%
Salon namještaja "Anaid"	119	19.35%	253	48.47%	134	29.12%
UKUPNO LIJEVA STRANA	1455	28.86%	2607	53.38%	1152	24.52%

Napomena: J: Jambo, 2013=Osvojeni glasovi u prvom krugu 2013. godine, 2009=broj osvojenih glasova 2009. godine²⁹

²⁸ SRIG 2013.

²⁹ SRIG 2013.

Slika 5: Gubitak potpore Stipe Gabrića Jambe između dvaju lokalnih izbora

Analiza glasova u prvom krugu

Iz prethodnih tablica vidljivo je da je pad podrške dotadašnjem gradonačelniku značajan u odnosu na prethodne izbore. Potrebno je ispitati da li postoji značajna statistička razlika Jambinih osvojenih glasova na biralištima na lijevoj i desnoj strani Metkovića u prvom krugu izbora.

H_0 – Jambo je na biralištima na desnoj obali Metkovića koja je bila zahvaćena poplavom osvojio manje glasova u prvom krugu od birališta na lijevoj obali

H_1 – Jambo nije na biralištima na desnoj obali Metkovića koja je bila zahvaćena poplavom osvojio manje glasova u prvom krugu od birališta na lijevoj obali

Tablica 7: Osvojeni glasovi - Jambo u prvom krugu 2013.: usporedba lijeva i desna strana Metkovića

	Jambo	Drugi kandidati	Ukupno
Lijeva strana	1455	3393	4848
Desna strana	1025	2423	3448

Tablica 8: Hi-kvadrat test osvojenih glasova - Jambo u prvom krugu 2013.: usporedba lijeva i desna strana Metkovića

	Jambo	Drugi kandidati	Ukupno
Lijeva strana	1455 (1449.26) (0.02)	3393 (3398.74) (0.01)	4848
Desna strana	1025 (1030.74) (0.03)	2423 (2417.26) (0.01)	3448
Ukupno	2480	5816	8296

Proveden je hi kvadrat test glasova koje je dotadašnji gradonačelnik dobio u područjima ugroženim poplavom (desna strana) i onih na lijevoj strani Neretve u prvom krugu. Hi-kvadrat iznosi 0.0781. Vrijednost p je 0.7799. Nije zabilježena značajna statistička razlika aritmetičkih sredina ovih dvaju uzoraka za vjerojatnost $p < 0.05$. Sa Yatesovom korekcijom hi-kvadrat iznosi 0.0651. P vrijednost je 0.798632. Nije značajna statistička razlika uzoraka uz $p < 0.05$. Zaključuje se da poplava nije utjecala na Jambin rezultat na izborima na desnoj obali Neretve u prvom krugu.

U drugom krugu 2013. godine Jambo je dobio 2.830 glasova što je svega dva glasa više od prvog kruga (2.828). Analizom biračkih mjesta utvrđuje se da je Jambo osvojio manje glasova u drugom nego u prvom krugu na tri biračka mjesta na lijevoj strani, te na dva birališta na desnoj strani Metkovića te u naselju Vid. Gubici su bili zanemarivi. Na sedam biračkih mjesta je ostvaren bolji brojčani rezultat nego u prvom krugu, međutim broj novih birača koji su mu ukazali povjerenje nije bio značajan. Rezultati drugog kruga pokazuju da je Stipo Gabrić Jambo 2013. godine imao disciplinirano biračko tijelo koje je za njega glasovalo u oba kruga. Također je očigledno da u kampanji za drugi krug nije uspio mobilizirati dodatne glasove.³⁰

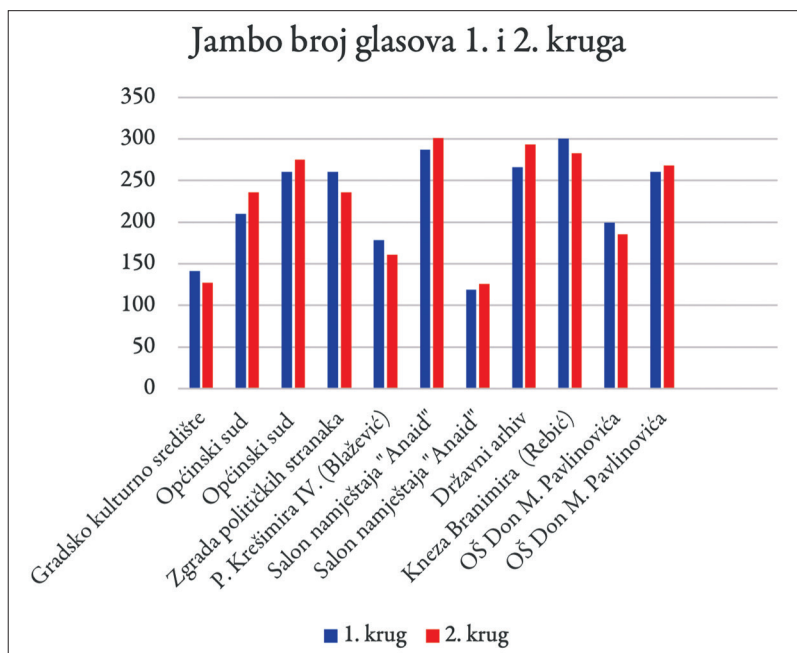
Petrov je na svim biralištima u drugom krugu ostvario pobjedu te značajan rast broja glasova s obzirom na prvi krug osvojivši 67,94%. Najmanji porast dobio je na mjestu "Zgrada političkih stranaka", ali je i tamo za razliku od prvog kruga ostvario brojčanu nadmoć nad dotadašnjim gradonačelnikom. Usporede li se podatci po obalama vidi se da je rezultat gotovo identičan. Na lijevoj strani je Petrov osvojio 70,16%, a Jambo 29,84% glasova, a na desnoj Petrov 69,82%, a Jambo 30,18%.³¹

³⁰ SRIG 2013.

³¹ SRIG 2013.

Analiza glasova u drugom krugu

Na izbore u drugom krugu je izašlo 9.028 birača što je izlaznost od 65,43% naspram prvog kruga od 67,48%. Približno jednaka izlaznost upućuje da ni Petrov nije uspio mobilizirati dodatne glasače već su birači koji su u prvom krugu glasali za kandidate koji nisu ušli u drugi krug odlučili glasati za njega. Moguće je da je motivacija ovog dijela Petrovljevih birača iz drugog kruga bila isključivo promjena vlasti odnosno glasanje *protiv Jambe*, prije nego li simpatije za MOST i Petrova. Gradonačelnički kandidat HDZ-a je odmah nakon objave rezultata prvog kruga došao u stožer MOST-a, čestitao te pozvao svoje glasače da u drugom krugu glasaju za Petrova. Prema rezultatima i očitom "prelijevanju" glasova može se zaključiti da su i HDZ-ovi birači u Metkoviću 2013. godine bili disciplinirani. U drugom krugu Petrov je dobio 1935 glasova više nego u prvom krugu.³²

Slika 6: Broj Jambinih glasova u oba kruga³³

Radi utvrđivanja statističke značajnosti rezultata proveden je hi kvadrat test glasova koje je dotadašnji gradonačelnik dobio u područjima ugroženim poplavom (desna strana) i onih na lijevoj strani Neretve u drugom krugu izbora.

³² SRIG 2013.

³³ SRIG 2013.

H_0 – Jambo je na biralištima na desnoj obali Metkovića koja je bila zahvaćena poplavom osvojio manje glasova u drugom krugu od birališta na lijevoj obali

H_1 – Jambo nije na biralištima na desnoj obali Metkovića koja je bila zahvaćena poplavom osvojio manje glasova u drugom krugu od birališta na lijevoj obali

Tablica 9: Osvojeni glasovi – Jambo u drugom krugu usporedba lijeva i desna strana Metkovića

	Jambo	Petrov	Ukupno
Lijeva strana	1462	6035	7497
Desna strana	1029	4182	5211

Tablica 10: Hi-kvadrat test : osvojeni glasovi – Jambo u drugom krugu usporedba lijeva i desna strana

	Jambo	Petrov	Ukupno
Lijeva strana	1462 (1469.55) (0.04)	6035 (6027.45) (0.01)	7497
Desna strana	1029 (1021.45) (0.06)	4182 (4189.55) (0.01)	5211
Ukupno	2491	10217	12708

Hi-kvadrat iznosi 0.1176. Vrijednost p je 0.731628. Nije zabilježena značajna statistička razlika aritmetičkih sredina ovih dvaju uzoraka za vjerojatnost $p < 0.05$. Sa Yatesovom korekcijom hi-kvadrat iznosi 0.1026. P vrijednost je 0.748783. Nije značajna statistička razlika uzoraka uz $p < 0.05$. Zaključuje se da poplava nije utjecala na Jambin rezultat na izborima na desnoj obali Neretve u drugom krugu. Nije zabilježena značajna statistička razlika aritmetičkih sredina ovih dvaju uzoraka. Prirodna nepogoda nije uzrokovala manju potporu Jambi u drugom krugu izbora.

Zaključak

Prirodne nepogode u pravilu imaju negativan utjecaj na izborne rezultate vladajućih stranaka. Utjecaj je veći što je vremenski period između nepogode i izbora manji. Redovito se bilježi i manja izborna izlaznost netom nakon katastrofa. Katastrofalna poplava u Metkoviću se 2013. godine dogodila manje od dva mjeseca prije lokalnih izbora. Oporbena stranka je iskoristila prirodnu nepogodu za početak izborne kampanje. U radu su testirane dvije hipoteze.

Prva je tvrdila da će izlaznost uslijed poplave biti manja nego na prijašnjim izborima. Testirajući ovu hipotezu zaključeno je da je na ovim lokalnim izborima izlaznost bila veća nego li na prijašnjim izborima što je suprotno dosadašnjim istraživanjima u Češkoj i Njemačkoj koja su ukazivala na manju izlaznost na područjima pogođenima prirodnim katastrofama. Hipoteza je opovrgnuta, a izlaznost je u Metkoviću bila druga najveća u povijesti.

Druga hipoteza je glasila da će tadašnja vlast imati veći pad podrške u područjima grada zahvaćenima poplavom. U istraživanju je biračko tijelo podijeljeno na birališta s lijeve strane grada koja nije često ugrožena poplavama i desnu stranu koja redovito poplavi. Testirana hipoteza da će pad potpore dotadašnjem gradonačelniku na lokalnim izborima dva mjeseca nakon poplave biti veći u dijelovima grada u kojima je poplava napravila veću štetu domaćem stanovništvu nego li na biralištima gdje stanovnici nisu pretrpjeli materijalne štete je opovrgnuta. Na svakom izbornom mjestu dotadašnji gradonačelnik je izgubio potporu oko trećine svojih dotadašnjih birača. Zamjetno je da je biračko tijelo koje je davalo povjerenje dotadašnjem gradonačelniku bilo disciplinirano te je Jambo dobio gotovo identičan broj glasova u oba kruga. Glasovi kandidata koji nisu izborili drugi krug "prelila" se Petrovu koji je osvojio 67,94% glasova. Pobjedi je svakako doprinijela potpora koju je dobio od HDZ-ova kandidata. Na lokalnim izborima u Metkoviću 2013. godine potvrđeno je da poplave nisu utjecale na izborne rezultate što je potvrđena zakonitost u analizama prijašnjih izbora u Njemačkoj i Češkoj 2002. i Hrvatskoj 2014. godine.

LITERATURA

1. Bartels, L.M. 2016, *Democracy for realists: why elections do not produce responsive government*. Princeton: Princeton University Press.
2. Bovan, K./ Banai, B./ Banai Pavel, I. 2018, Do Natural Disasters Affect Voting Behavior? Evidence from Croatian Floods, *PLOS Currents Disasters*, 1. San Francisco: Public Library of Science, Dostupno na <http://currents.plos.org/disasters/index.html%3Fp=37169.html> (04.10.2020)
3. Chang, C.P. / Berdiev, A.N., 2015, Do natural disasters increase the likelihood that a government is replaced, *Applied Economics* 47(17). Oxfordshire: Routledge, 1788–1808.

4. Chi Square Calculator for 2x2, *Social Sciences Statistics*, Dostupno na <https://www.socscistatistics.com/> (06.10.2020.)
5. Omerović, E. 2017, Velike poplave u Bosni i Hercegovini (1918-1941) U: Duranović, A. (ur), *Poplava, zemljotres, smog: Prilozi ekohistoriji Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću*, Sarajevo: Udruženje za modernu historiju/udruga za modernu povijest (UMHIS), 17-72.
6. Ferejohn, J. 1986, Incumbent performance and electoral control, *Public choice* 50(1-3), Berlin: Springer Science+Business Media, 5-25.
7. Izbori za Europski parlament (14. 04. 2013). *Izbori.hr*, 15.04.2013. Dostupno na <https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/#/app/eu-parlament-2013> (02.02.2020.)
8. Lučin, A. 2010, U Metkoviću šteta od poplava 20. mil. kn?, *Poslovni dnevnik*, Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/hrvatska/u-metkovicu-steta-od-poplava-20-mil-kn-165379> (04.10.2020.)
9. Poplava u maju 2014: Najveća poplava u regionu u poznatoj historiji, 2014. Međunarodna komisija za sliv rijeke Save, Dostupno na http://savacommission.org/index.php?idnews=148&l=bhbo&page=news_detail (02.02.2020.)
10. Potluka, J. / Slavíková L. 2010, Impact of Floods on Local Political Representation, *Acta Politologica* 2 (1) Prag: Charles University, 1-17.
11. Rudolph, L. / Kuhn, P.M., 2018. Natural Disasters and Political Participation: Evidence from the 2002 and 2013 Floods in Germany, *German Politics* 27 (1), Oxfordshire: Routledge, 1-24.
12. Pregled izbora za Gradsko vijeće i za gradonačelnika grada Metkovića od 1993. do 2009., 2013., *Metkovski vjesnik* br. 59, Metković: Grad Metković, 21-23.
13. Službeni rezultati izbora za gradonačelnika 2. lipnja 2013. (SRIG), *Metkovic.hr*, Dostupno na <http://www.metkovic.hr/novosti/izbori2013/> (02.02.2020.)
14. Szpala, M. 2014, The political and economic consequences of the flood in the Balkans, Ośrodek Studiów Wschodnich, Dostupno na <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2014-06-04/political-and-economic-consequences-flood-balkans> (02.02.2020.)
15. Soldo, S. 2013, Dramatična noć u Metkoviću: Voda nadire, ugroženo više od 500 kuća! Dolazi novi plimni val, *Jutarnji list*, Dostupno na <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/foto-dramaticna-noc-u-metkovicu-voda-nadire-ugrozeno-vise-od-500-kuca-dolazi-novi-plimni-val/1134524/> (02.02.2020.)

16. Ljubić, M. 2010, Poplave u dolini Neretve, *Vjesnik ZZJZ Dubrovačko-neretvanske županije*, 26. Dubrovnik: Dubrovačko-neretvanska županija, 2-3.
17. U 2020. Hrvatska će donirati Čapljini 4. milijuna kuna za izgradnju nasipa u Gabela Polju, 2020, Čaportal, Dostupno na <https://caportal.net/2020/01/11/u-2020-hrvatska-ce-donirati-capljini-4-milijuna-kuna-za-izgradnju-nasipa-u-gabela-polju/> (02.02.2020.)
18. Vodostaj postaje Metković, Neretva, dnevni podaci 2010. godine, 2010. DHMZ - Sektor za hidrologiju, Dostupno na <https://hidro.dhz.hr> (02.02.2020.)
19. U Metkoviću šteta od poplava 20. mil. kn?, Poslovni dnevnik, Zagreb: Styria Media Group AG, Dostupno na <http://www.poslovni.hr/hrvatska/u-metkovicu-steta-od-poplava-20-mil-kn-165379> (02.02.2020.)

Ivo Mišur

*Impact of Floods on Local Elections in Metković 2013.***Summary**

The paper analysed the effects of the 2013 floods on elections in town of Metković, Croatia. Two main hypotheses were formed and being tested with chi-square test. First hypothesis was that floods will affect voter turnout which should be decreased. Chi-square test was done once again comparing turnout of the two sides of town in elections of 2013. and previous ones in 2009. Test has shown that floods didn't decrease voter turnout. In fact, turnout was second highest in history. This is interesting because analyses of previous elections in Central Europe showed opposite.

Second hypothesis was that people in parts of town which were hit by floods more, where more likely to vote for opposition politicians rather than for current town mayor, than the ones which were living in parts of town where there were no floods. Metkovic is town divided by Neretva River and it's right coast is more affected by floods than the left coast which mainly remains untouched. Chi-square test of election results of poll stations on the right (flooded) coast and the left coast showed that there was no significant difference. Meaning that floods didn't affect election results. This was also the case in elections in Czech Republic and Germany (2002.) and Croatia (2014.) in same flooded circumstances.